

Секој период на транзиција оправдано со себе носи позитивни и негативни влијанија, а како последица на нив се јавуваат определени реперкусии токму кај населението. Но, за жал, најчести и најпогодени, со малигни последици, кои со себе влечат метастази кои тешко се лекуваат, се проблемите во социјалното живеење.

Со право велам дека такви малигни клетки веќе подолго време ги зафаќаат и нашите социјални слоеви. Меѓу младите луѓе тие предизвикуваат мошне сериозни последици, а резултат на тоа се нивните девијантни однесувања. Секојдневно сме сведоци на извештаи кои изобилуваат со содржини на црни хроники од сите аспекти на животот. Стратна е сликата во која сè почесто младите се или жртви на пороците или жртви на возрасните.

Значи, оправдано можам да кажам дека се наоѓаме во време во кое не смеаме да останеме ниту слепи ниту глуви за реалноста во која младите на ваков или на онаков начин алармираат, што ја наметна потребата токму за оваа тема да поразговораме со господидниот м-р Лазар Нанев, судија и претседател на Советот за превенција против малолетничка деликвенција.

ТРАНСП ГАРАНТ НА ЗАШТИТАТА И

Разговорот го водеше:
Елизабета АНДОНОВСКА

☀ Господине Нанев, Вие повеќе години сте претседател на Советот за превенција против малолетничка деликвенција, а исто така, и како судија директно сте вклучени во борбата против девијантните појави. Според Вас, каква е фактичката состојба на појавите на девијантните однесувања кај нашата младина?

НАНЕВ: Македонија се наоѓа во критична фаза на девијантни однесувања и по квантитет и по квалитет. Особено загрижуваат феноменолошките карактеристики на девијантните појави. Имаме инфлација на девијантни однесувања, кои според својата појавност, манифестација, степен на агресивност, загрозеност, опфатност, односно обем, динамика, претставуваат еден нов процес на девијации во општеството. Денес имаме сериозна состојба на брутална агресивност кај децата и кај младите, манифестирана преку секојдневни масовни тепачки, на улица, во угостителски објекти, училишта, користење огнено оружје или други подобни средства (палки, боксови, ножеви), за да може

М-Р ЛАЗАР НАНЕВ

Дали вината за овие појави треба да ја бараме во основната клетка - семејството, кое во оваа немилосрдна транзиција го изгуби примарното значење: нега и воспитание на децата; или во борбата за преживување основните образци на семејството мутираат во гнездо на уништување. Дали во тоа потпомогна и системот на државата, која наместо да биде коректор стана дефект, кој ги поддржува пороците и девијантните однесувања на младата популација? Факт е дека родителите, поаѓајќи од сопствената неедуцираност, не можат навреме да ги препознаат и да ги разликуваат нормалните од девијантните појави, кои се обележје на она што значи една нормална појава - пубертет и адолесценција.

АРЕНТНОСТА Е ПРЕВЕНЦИЈАТА

тешко да се повреди телото на друго лице, голем број повредени лица со тешки телесни повреди, изразени преку скршеници по целото тело. Овие појави се присутни речиси во секој град во државава. Евидентна е експанзијата на наркоманијата и тоа со употреба на сите видови дрога, со ефекти на смртни последици кај младите, појава на малолетничка проституција, зголемен степен на алкохолизираност и голем број сообраќајни несреќи, во кои како учесници се јавуваат малолетници, при што често има смртни последици. Исто така, забележана е и појава на скитање. Од друга страна, пак, имаме масовна злоупотреба на децата и на младите и тоа преку експлоатација на нивниот труд, сексуална злоупотреба на децата во училиштата од страна на некои наставници и професори, семејно насилство врз децата и друго.

☀ Дали може да се зборува за појава со епидемиолошки димензии или, пак, сега постои поголема транспарентност на настаните, односно нивно детабуирање?

НАНЕВ: Обемот и динамиката на девијантните однесувања прават појавите да ги карактеризираме со епидемиолошки размери, особено секојдневните масовни тепачки, кои во најголем број завршуваат со трагични последици или со тешки повреди на учесниците во нив,

особено ако имаме предвид дека епидемијата како појава се шири постепено, подеднакво во сите градови и места. Имаме епидемија на бруталност и на агресивно однесување, кое за разлика од претходните години покажува загрижувачки димензии. Транспарентноста на настаните треба и мора да се разбере како модел на пристап до информациите за појавите, и да го обезбеди и да го гарантира заштитниот механизам како превентива. Всушност, затворениот систем на институциите продуцира експанзија на појави за кои досега не верувавме дека можат да се случуваат како, на пример, сексуалната злоупотреба на ученици од страна на нивни наставници или професори. Транспарентноста е гарант на заштитата и превенцијата.

☀ Колку правниот систем, односно дали законските одредби се соодветни во определувањето на казните и на ресецијата? Дали функционираат сите елементи од општествениот систем кои имаат обврска да го контролираат, превенираат и санираат овој проблем?

НАНЕВ: За жал, изминатиов период имаме состојба на целосен дефект на институционална контрола на појавите. Декларираниот модел на заштита во институциите ја покажа целата негова несоодветност, неспособност и неприлагодливост. Системската партизација и непрофесионализмот, ниската продук-

тивност, не успеаја да етаблираат заштитен правен модел. Дали би можел некој да разбере како во состојба на експанзија на малолетничка деликвенција и асоцијални однесувања имаме состојба кога единствената институционално организирана алка во МВР - Одделение за малолетничка деликвенција, со сите негови сегменти, и тоа: репресија, едукација и превенција, се напушта поради неопходноста од божезната сопствена трансформација. Овој пат тоа се прави на штета на децата и на младите, на штета на сопствената иднина "што е далеку од здравиот ум на секое општество". Фактички немаме организиран пристап на дејствување, центрите за социјална работа веќе подолг период својата надлежност ја фокусираат во активности надвор од полето на малолетничката деликвенција, Јавното обвинителство со своите капацитети во делот на малолетничката деликвенција е заглавено во сопствените лавиринти на немоќ, без идејност, креативност и желба за успех и благосостојба на малолетниците. Во тој систем на алки судот се обидува немоќта на останатите да ја трансформира во ефективни мерки, кои воспитните институции не успеваат да ги имплементираат поради својот систем на дејствување. Блокдата на малолетничкиот систем всушност ѝ ја наметна потребата од создавање нов модел на малолетничка правда во Република Македонија.